

De belangrijkste veranderingen in het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht (DRM)

Inleiding

Op 29 maart 2024 werd het 'Decreet tot wijziging van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en binnen het kader van het decreet betreffende het jeugddelinquentierecht (DRM) en tot wijziging van het decreet van 12 juli 2013 betreffende de integrale jeugdhulp' aangenomen. De meeste wijzigingen die dit decreet invoerde, treden vanaf 17 mei 2024 – 10 dagen na de publicatie in het Belgisch Staatsblad - in werking.

Het vernieuwde DRM betekent een belangrijke stap vooruit in het versterken van kinderrechten. Vooral binnen residentiële voorzieningen, gemeenschapsinstellingen en Vlaamse detentiecentra zijn er aanzienlijke veranderingen doorgevoerd. Deze wijzigingen richten zich specifiek op het expliciteren en versterken van de rechtswaarborgen voor minderjarigen, met als doel hun leefomstandigheden, privacy, onderwijs, gezondheid en algemene welzijn te verbeteren. De belangrijkste hervormingen betreffen het recht op erkend onderwijs, zinvolle tijdsbesteding, passende arbeid, en respect voor privé- en familielevens. Ook zijn er nieuwe bepalingen voor sanctiebeleid en de behandeling van vrijheidsbepalende maatregelen. Met deze veranderingen wordt een evenwicht gezocht tussen veiligheid en welzijn van minderjarigen, terwijl hun rechten en integriteit worden gewaarborgd.

De belangrijkste veranderingen op een rij:

1. Recht op Onderwijs, Tijdsbesteding en Arbeid

- Erkend onderwijs: Jongeren in jeugdhulpvoorzieningen hebben recht op passend onderwijs, bij voorkeur buiten de voorziening. Indien nodig wordt onderwijs binnen de voorziening aangeboden door een officiële school.
- Informatie en ondersteuning: De jeugdhulpvoorziening informeert jongeren over diploma's en getuigschriften en biedt ondersteuning tijdens hun educatieve traject.
- Tijdsbesteding en vrije tijd: Jongeren hebben recht op zinvolle tijdsbesteding en dagelijkse vrije tijd, inclusief sporten en buitenactiviteiten.
- Recht op arbeid: Jongeren mogen arbeid verrichten die aansluit bij hun mogelijkheden en interesses, met een op maat gemaakt arbeidstraject.

2. Recht op Respect voor Privé- en Familielevens

- Geschikte eenpersoonskamer: Jongeren hebben recht op een nette, goed verlichte eenpersoonskamer. Dit artikel treedt in werking vanaf 17 mei 2024.
- Eigen kleding en persoonlijke spullen: Jongeren mogen hun eigen kleding dragen en persoonlijke bezittingen bewaren. Voorwerpen kunnen verboden worden als ze de veiligheid in gevaar brengen.

- Recht op bezoek: Jongeren hebben recht op regelmatig bezoek van zelfgekozen personen. Bezoek van specifieke personen kan, in afwachting van een beslissing van de rechter, alleen worden beperkt door de jeugdhulpvoorziening omwille van veiligheid of welzijn.

3. Controle Kamer en Fouillering

- Controle van persoonlijke spullen of doorzoeken van kamers is verboden tenzij er een specifiek vermoeden is van gevaar.
- Beperkt toegestaan: Voorzieningen met mandaat tot *geslotenheid* mogen onder strikte voorwaarden doorzoeken uitvoeren.
- Procedurele richtlijnen: Het huishoudelijk reglement bevat gedetailleerde procedures voor controles en doorzoekingen.

4. Recht op Gezondheidszorg

- Gelijkwaardige zorg: Minderjarigen hebben recht op lichamelijke en geestelijke gezondheidszorg die gelijkwaardig is aan wat beschikbaar is voor de rest van de samenleving.

5. Recht op Menslievende en Humane Behandeling

- Sanctiebeleid: Voorzieningen moeten preventie en de-escalatie vooropstellen, met sancties die passen binnen een ontwikkelingsgericht leefklimaat.
- Transparantie en betrokkenheid: Minderjarigen worden betrokken bij het sanctieproces en hebben recht om gehoord te worden. Sancties mogen de ontwikkeling van de minderjarige niet schaden.
- Verboden sancties: Fysieke straffen, geestelijk geweld, onthouding van maaltijden, groepssancties, intrekking van zakgeld, afzondering en fixatie zijn verboden. Beperking van bezoek en verplaatsing naar andere voorzieningen zijn alleen toegestaan met rechterlijke goedkeuring.

6. Beleid voor vrijheidsbeperkende maatregelen

- Beperking en preventie: Afzondering en fixatie worden zoveel mogelijk vermeden. Alleen in acute gevaarlijke situaties mogen deze maatregelen worden toegepast, met voortdurende evaluatie van alternatieven.
- Procedure en documentatie: Gedetailleerde stappen om vrijheidsbeperkende maatregelen te voorkomen worden beschreven in het dossier van de minderjarige. Na toepassing volgt een gesprek met betrokkenen.

Slot

Met het vernieuwde decreet wordt een belangrijke stap gezet richting een jeugdhulpsysteem dat jonge mensen niet alleen opvangt maar ook ondersteunt in hun ontwikkeling, met respect voor hun rechten en waardigheid. De expliciete waarborgen voor onderwijs, tijdsbesteding, arbeid, privacy en humane behandeling benadrukken het streven naar een veilig en ondersteunend leefklimaat. Deze hervormingen bevestigen dat de rechten en het welzijn van minderjarigen centraal staan in alle aspecten van de jeugdhulpverlening.